

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 113

van **FILIP BRUSSELMANS**

datum: 19 januari 2024

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Collectie Middelheimmuseum - Gewijzigde presentatie

Het Middelheimmuseum is al decennialang een vaste waarde in het Vlaamse museale landschap, en dat is niet meer dan terecht. Zo heeft het in zijn collectie bijvoorbeeld 25 kunstwerken die als Topstukken zijn erkend. Daarmee beschermt de Vlaamse overheid uniek cultureel erfgoed dat ze beschouwt als zeldzaam en onmisbaar.

In 2023 en wellicht ook nog een stukje in 2024 kregen en krijgen 224 kunstwerken een nieuwe plek in het kunspark en het openluchtdepot. Blijkbaar zijn een aantal beelden wél misbaar, want ze verdwenen met stille trom achter de coulissen of werden verbannen naar het openluchtdepot, een desolate kale plek aan de rand van het museum. Het viel heel wat bezoekers van het museum daarbij op dat het heel vaak naakten betreft. Meer specifiek gaat het om de Venus Victrix (Renoir), Dansende Vrouw met Kind (Bernard), In de zon (Jespers), Grote Zittende (Georg Kolbe, 1929), Niobe (Georges Grard, 1947), Passo di danza (Giacomo Manzù, 1950), De Worstelaar (Greco), Heracles boogschutter (E.-A. Bourdelle, 1909), Heroïsch torso (Marcello Mascherini, 1952) of de prachtige Grote Badende (Wieland Förster, 1971), die nochtans op een 'doordachte plaats' naast de vijver stond.

Ook kunstwerken met religieuze connotaties blijken inmiddels voor de bijl of in visuele ballingschap te zijn gegaan. Dit lot trof onder meer Profeet (Gargallo), San Francesco (Mascherini) en De Kardinaal (Giacomo Manzu, 1952).

1. Is de minister op de hoogte van die toch wel opvallende ingreep op de collectie van het Middelheimmuseum?
2. Op de webstek van het museum wordt gestipuleerd dat deze nieuwe presentatie van de collectie zich "opdrong" omdat "musea vandaag een heel andere betekenis en rol hebben in de samenleving". Het museum dient "zijn maatschappelijke rol op te nemen. (...) Duurzaam samenleven in diversiteit is daarbij een prioriteit in het bijzonder met mensen van verschillende culturele, sociale en economische achtergrond". Dat lijkt mij logisch, maar het wordt wel wat anders wanneer men sommige van die criteria zou gaan gebruiken om een aanbod à la tête du client te creëren waarbij niet langer maatschappelijke, educatieve, artistieke of esthetische kwaliteit als maatstaf voor het museale aanbod zouden dienen maar de mogelijke gevoeligheden van bezoekers met een diverse culturele achtergrond de toetssteen wordt. Blijkbaar gaat het - doelbewust - die richting uit in het Middelheim en is de ooit zo hoog in het vaandel gedragen en met verve en kunde uitgebouwde diversiteit in het collectionele aanbod niet langer aan de orde.

Daarom had ik graag van de minister vernomen of hij mijn mening deelt dat dit een kwalijke evolutie is want klaarblijkelijk neigend naar zelfcensuur.

3. Heeft de minister die toch wel zorgwekkende evolutie intussen al aangekaart bij de leiding van het museum? Zo ja, met welk resultaat? Zo niet, waarom niet?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 113 van 19 januari 2024

van **FILIP BRUSSELMANS**

De informatie waar deze vraag op gebaseerd is komt uit een online artikel van *Doorbraak*. Het artikel in kwestie bevatte echter heel wat fouten en onjuistheden. Verschillende werken die in het artikel – en uw vraag – vernoemd zijn, werden niet weggehaald, maar kregen een andere plaats in het museum. Het is ook volkomen normaal dat een museum periodiek haar collectieopstelling wijzigt. Een aantal van de vernoemde werken hebben in het verleden ook al op andere plekken in het museum gestaan.

Het klopt niet dat de meeste naakten naar het depot zouden verbannen zijn. Verschillende werken die in uw vraag vernoemd worden kregen een prominente plaats in de nieuwe opstelling. Dat is bijvoorbeeld het geval voor De Worstelaars (Greco), Heracles boogschutter (E.-A. Bourdelle, 1909) en Profeet (Gargallo).

Het werk De Kardinaal van Manzù is verder niet afwezig omdat religieuze werken geweerd zouden worden, maar omdat het werk op de Topstukkententoonstelling in het MAS staat, net als het koningspaar van Henry Moore. Na afloop van de Topstukkententoonstelling zullen beide topstukken opnieuw een prominente plek krijgen in de opstelling van het museum.

Ik kan u trouwens ten zeerste aanraden om ook een bezoek te brengen aan de Topstukkententoonstelling.

Vanuit de stad Antwerpen is er gereageerd op dit - toch wel - journalistiek bedenkelijk artikel. Na de reactie van de stad is het artikel offline gehaald.

1. Ik ben op de hoogte dat het Middelheimmuseum momenteel met een grootschalige vernieuwing bezig is van de vaste presentatie. De meeste musea zijn dan gesloten. Het Middelheim heeft de keuze gemaakt om toch open te blijven.

De werken die aan de gang zijn geven soms wat een rommelige indruk van het museum en park, maar ik vind het zeer positief dat het museum de keuze heeft gemaakt om ook tijdens deze periode haar publieksfunctie verder op te nemen.

2. Het museum voert een autonoom beleid binnen de contouren van het beleidsplan dat is goedgekeurd door het bestuursorgaan en de inrichtende macht, de stad Antwerpen. Als minister van Cultuur is het sowieso niet mijn taak om tussen te komen in het artistieke beleid van een museum.

Ik kan wel meegeven dat ik overtuigd ben dat een museum zijn maatschappelijke rol moet opnemen, en dat het Middelheimmuseum dat hier ook doet. In mijn strategische visienota Cultureel Erfgoed geef ik aan dat het erfgoed voor iedereen is. Musea moeten inzetten op een breed bereik en het betrekken van de bevolking. Ik vind het bijzonder belangrijk dat cultureel-erfgoedorganisaties hun maatschappelijke taak ten volle kunnen opnemen: het cultureel erfgoed is onze gemeenschappelijke erfenis, we moeten de hele samenleving hierbij betrekken. Steeds meer is er daarbij aandacht voor meerstemmigheid: het aan bod laten komen van verschillende standpunten en rekening houden met uiteenlopende perspectieven en interpretaties. Hetzelfde erfgoed kan voor verschillende ogen immers uiteenlopende betekenissen hebben.

3. Op dit ogenblik is er naar mijn mening geen sprake van een zorgwekkende evolutie. In tegendeel, wat mij hier vooral zorgwekkend lijkt is dat dergelijke artikels van een bedenkelijk allooï foute informatie verspreiden over een goed werkend museum dat haar maatschappelijke rol opneemt.